

СТАНИСЛАВ ЛЕМ
КАРТОФИ, ЗВЕЗДИ И УЧЕНИ
ИЛИ ДВАДЕСЕТ И ПЕТОТО
ПЪТЕШЕСТВИЕ НА ИЙОН
ТИХИ

Част 15 от „Звездни дневници“

Превод от полски: Лина Василева, 1984

chitanka.info

Един от главните ракетни маршрути в съзвездието Голямата мечка свързва планетите Мутрия и Латрида. Той заобикаля каменистата планета Таирия, радваща се сред пътешествениците на най-лоша слава. Виновни за всичко са орляците скални блокове, които я обкръжават. Цялата тази околност дава представа за първичния хаос и ужас; дискът на планетата едва-едва просветва иззад каменните облаци, непрекъснато пронизвани от светкавици и разтърсвани от грохота на сблъскващите се каменни отломъци.

Преди няколко години пилотите, летящи по курса между Мутрия и Латрида, започнаха да разказват за някакви страховити твари, които изникват ненадейно от кълбящите се над Таирия вихрушки, нападат ракетите, като ги оплитат с дългите си пипала и се стараят да ги откънат към мрачните си леговища. На първо време всичко свършваше с уплахата на пътниците. Но не след дълго се разнесе вестта, че тези твари нападнали един пътешественик, когато той се разхождал след вкусния обяд. Длъжен съм да кажа, че в тази история има доста преувеличения, тъй като споменатият пътешественик (когото аз добре познавам), просто бил полял скафандъра си с чай и го бил провесил през люка да съхне, а в този миг долетели странни извиващи се същества и го откънали.

В крайна сметка тези слухове така възбудиха духовете на близките планети до една, че специална експедиция отиде да изследва околностите на Таирия. Някои от членовете на експедицията твърдяха, че уж са видели под дълбините на облаци на Таирия подобни на змии или октоподи създания, обаче техните наблюдения не бяха потвърдени и след месец експедицията, на която не достигна смелост да се спусне в мрачните райони на силициевите облаци на Таирия, се завърна на Латрида. Сетне бяха организирани и други експедиции, но нито една от тях не даде резултат.

Най-после смелият Ас Мурбрас, прочутият звезден трапер, се насочи към Таирия лично на лов за загадъчните страшилища, придружен от две кучета със скафандри. След пет дни той се завърна сам, изтощен като сянка. Разказваше как близо до Таирия от каменния облак изневиделица изскочили безброй чудовища, които оплели с пипалата си кучетата и самия него; храбрият ловец извадил ножа си и, нанасяйки удари, както му падне, успял да се освободи от смъртоносните обятия, без да може да помогне, за съжаление, на

кучетата. Следите от сблъсъка личеха по скафандъра на Мурбрас — и отвън, и отвътре, а на няколко места по него бяха полепнали нещо като зелени парцалчета, нещо като влакнести стебла. Колегиум учени ги изследва добросъвестно и заключи, че това са късчета от прекрасно познатия на Земята многоклетъчен организъм *Solanum tuberosum* — многосеменна клубенова система, която испанците бяха пренесли от Америка в Европа през XVI век. Тази информация беше достатъчна, за да накара духовете да закипят, а трудно може да се опише какво пък стана, когато някой преведе научните изводи на простосмъртен език и се оказа, че по скафандъра на Мурбрас има парченца от стеблата на картофи.

Обвинен, че четири часа се е сражавал с картофи, засегнат до дъното на душата си от това подозрение, храбрият звезден трапер поиска от колегиума да опровергае тази гнусна клевета, но учените заявиха, че не могат да оттеглят дори една-едничка дума. Атмосферата се нагорещи. Бяха създадени партии на картофобите и картофилите; те обхванаха най-напред Малката, а после и Голямата мечка. Противниците си разменяха най-тежки оскърбления. Но всичко това беше нищо в сравнение с последвалите събития, когато в спора се включиха философите. От Англия, Франция, Австралия, Канада и Съединените щати пристигнаха най-изтъкнатите теоретици на човешкото познание и представители на чистия разум, а резултатите от тяхната дейност бяха просто изумителни.

Физикалистите изследваха всестранно проблема и заявиха, че когато две тела, А и Б, се движат, еднакво вярно е да се каже, че А се движи спрямо Б или че Б се движи спрямо А. Понеже движението е относително, с еднакво основание може да се твърди, че човекът се движи спрямо картофа или че картофът се движи спрямо човека. Следователно въпросът дали картофите могат да се движат е безсмислен, а целият проблем — имагинерен, тоест, изобщо не съществува.

Семантиците заявиха, че всичко зависи от начина, по който разбираме думите „картоф“, „е“ и „подвижен“. Тъй като тук ключът е оперативната връзка „е“, именно тя трябва да се изследва задълбочено. След което те пристъпиха към разработване на Енциклопедия на Космическата Семасиология, като посветиха първите четири тома на разшифроване на оперативното значение на думата „е“.

Неопозитивистите заявиха, че ние разполагаме непосредствено не с картофени стебла, а със стеблата на сетивните възприятия — след което създадоха логични символи, означаващи „стебло на възприятие“ и „стебло на картоф“, съставиха само от алгебрични знаци специални системи уравнения и изписаха цели морета мастило, за да достигнат до математически точния и изключващ всякакви съмнения резултат, че $0=0$.

Томистите заявиха, че бог е създал природните закони, за да има възможност да прави чудеса, защото чудото е нарушение на природния закон, а там, където няма закони, няма какво да се нарушава. В разглеждания случай картофите се движат, щом такава е волята на Всевишния, но не се знае дали това не са фокуси на проклетите материалисти, които се опитват да дискредитират църквата; следователно, трябва да се изчака решението на Ватиканската курия.

Неокантианците заявиха, че предметите са продукт на духа, а не познаваеми обекти; ако разумът създаде идеята за подвижен картоф, то подвижният картоф ще съществува реално. Същевременно това е само първото впечатление, понеже духът е толкова непознаваем, колкото са непознаваеми и неговите творения; затова и тук нищо не се знае.

Холисто-плуралисто-бихейвористо-физикалистите заявиха, че както е известно от физиката, закономерностите в природата се подчиняват само на статистически закони. Така както не е възможно с абсолютна точност да се предвиди траекторията на един единствен електрон, също така не може да се предвиди със сигурност какво ще бъде поведението на един единствен картоф. Досегашните наблюдения ни учат, че човекът е изкопавал и подритвал картофи милиони пъти, обаче не е изключено да се разменят и сега картофът да подритне човека.

Самотният мислител от школата на Ръсел и Райхенбах, професор Урлипан, подложи на унищожителна критика всички тези изводи. Той заяви, че човекът няма сетивни възприятия — нали никой не забелязва сетивните възприятия на масата, а само самата маса; но понеже, от друга страна, е известно, че за външния свят не ни е известно нищо, то не съществуват нито външни явления, нито сетивни възприятия. „Няма нищо — заяви професор Урлипан. — А ако някой е на друго мнение, греша.“ Следователно, за картофите не можеше да се каже нищо, но

поради съвършено различни причини, отколкото твърдяха това неокантианците.

Докато Урлипан работеше неуморно, без да напуска жилището си, пред което го очакваха картофобите с изгнили картофи, тъй като страстите се бяха разгорещили до невъзможност, на сцената се появи, или по-точно казано — на Латрида кацна професор Тарантога. Без да обръща внимание на безплодните диспути, той реши, както се полага на учен от най-чиста проба, да изследва тайната *sina ira et studio*. Първата му работа беше да посети най-близките до Таирия планети, където разпита местните жители. Така той научи, че загадъчните твари са известни под имената: компири, компари, барабои, барабоеци, барабойчя, картофели, патаци, патати, картошки, компареци, компирчя. Тази информация даваше основания за задълбочени размисли, понеже съдейки по речниците, тези наименования до едно са синоними на обикновения картоф.

Тарантога вървеше към ядрото на загадката със заслужаващи възхищение упоритост и неуморна страст. Трябваше му пет години, за да създаде теория, обясняваща всичко.

Някога, много отдавна, в околностите на Таирия попаднал на метеоритен риф кораб, натоварен с картофи за жителите на Латрида. Корабът бил снет от рифа и довлечен на буксир със спасителни ракети на Латрида, а случката била забравена. Същевременно картофите, паднали на повърхността на Таирия, пуснали корени и започнали устремно да се развиват. Все пак, не бива да се забравя, че условията на съществуване били невъобразимо тежки: от небесните висини току падал каменен дъжд, смазващ младите стебълца, а понякога и цели семейства. Затова оцелявали само най-съобразителните растения, които съумявали да се устроят на подходящо безопасно място. Получената вследствие тази селекция раса на съобразителни картофи се развивала все по-буйно. След редица поколения на тях им омръзнал заседналият начин на живот. В същото време загубили своята кротост и пасивност, тъй характерни за земните картофи, опитомени чрез грижливото отношение на хората. Те подивявали все повече и повече, докато станали хищници. Когато планетата станала тясна за всички, настъпила нова криза: младото поколение картофи било разкъсвано от стремежа за изява, мечтаело да извърши необикновени и съвършено неприсъщи на растенията дела. Обръщайки поглед към небето,

младите съзрели летящите каменни блокове и решили да се заселят на тях.

Ще стигнем много далече, ако трябва да изложим тук цялата теория на професор Тарантога, проследяваща как картофите се научили най-напред да летят (като размахвали листа), а после започнали да се издигат над атмосферата на Таирия, за да отседнат най-накрая на обикалящите около планетата скални отломъци. Във всеки случай, помогнало им и това, че благодарение на растителната обмяна на веществата можели да преживяват продължително време само с почерпената от слънчевите лъчи жизнена енергия. Докато не се главозамаяли и не започнали да нападат ракетите, които прелитали около планетата.

На мястото на Тарантога всеки изследовател би публикувал тази забележителна хипотеза и би останал да лежи на лаврите си. Обаче професорът реши да не си отдъхва, преди да е заловил поне един хищен картоф.

И така, след теоретичното разрешение дойде ред на практическата задача, не по-малко трудна за изпълнение. Знаеше се, че картофите дебнат в пукнатините на големите камъни. Да се спуснеш по следите им в подвижния лабиринт на устремно носещите се скали би било равно на самоубийство. От друга страна, Тарантога не искаше да застрелва картофа — целта му беше да го залови жив и здрав. Известно време кроеше планове за лов с хайка, но после отхвърли тези идея като не най-успешна и се спря на хрумване съвършено оригинално, което сетне прослави широко името му. Реши да лови картофите с примамка. За тази цел купи в магазина за учебни принадлежности на Латрида най-големия глобус, с който разполагаха — едно красиво лакирано кълбо с диаметър шест метра. Достави си и известно количество мед, обуцарско лепило и рибено масло, смеси ги добре в равни пропорции и покри равномерно повърхността на глобуса с получената смес. След това го привърза с дълго въже за ракетата си и полетя към Таирия. Приблизил на достатъчно разстояние, професорът се скри зад ръба на най-близката мъглявина и изхвърли въжето с примамката. Планът се основаваше на изключителното любопитство на картофите. Не мина и час и леко потрепване на въжето подсказа за нечие приближаване. Тарантога надникна предпазливо и видя как няколко картофа се насочват към глобуса, размахвайки стебла и

разтърсвайки клубените си: очевидно го бяха взели за някаква неизвестна планета. Бързо набраха смелост, кацнаха върху него и се залепиха за повърхността му. Професорът тутакси издърпа въжето, привърза го към опашката на ракетата и полетя към Латрида.

Как да опиша ентусиазма, с който беше посрещнат храбрият и изобретателен изследовател? Поставиха заловените екземпляри заедно с глобуса в клетка и така ги показваха на публични места. Обхванати от ярост и паника, картофите размахваха стебла, тропаха с корени — разбира се, безполезно.

На другия ден при Тарантога пристигна колегиумът учени, за да му връчи почетен диплом и големия медал за заслуги, обаче професорът вече го нямаше. Той си беше свършил работата. И се беше оттеглил в неизвестна посока.

Великолепно знаех какво го беше накарало да замине така внезапно. Тарантога бързаше, понеже след девет дни имаше уговорена среща с мен на Церулея. От своя страна по същото време аз се носех стремително към мястото на срещата от противоположната страна на Млечния път. С професора възнамерявахме да потеглим заедно към още неизследвания ръкав на Галактиката, разположен зад тъмната мъглявина в Орион. Не се познавахме лично; в стремежа си да се покажа като човек точен и държаш на думата си, изстискавах от двигателя максимална мощност. За съжаление, както често става, когато особено държим да не закъснеем, и този път едно непредвидено произшествие ми попречи. Някакво дребничко метеорче проби резервоара ми за гориво и заседна в ауспуха на двигателя, запушвайки го напълно. Без да му мисля много, облякох скафандъра, грабнах едно силно електрическо фенерче и необходимите инструменти и излязох от кабината навън. Докато изваждах метеора с клещите, без да искам, изпуснах фенерчето, а то мигновено отхвърча надалече и се понесе самостоятелно в космоса. Запуших дупката на резервоара и се върнах в кабината. Бях изразходвал вече почти целия си запас от гориво, не можеше и дума да става да преследвам фенерчето, но до Процития, най-близката планета, все пак успях да долетя.

Процитите са разумни същества. Много приличат на нас; единствената (несъществена, впрочем) разлика е, че краката им стигат само до коленете, а под тях се намират колела — не изкуствени, а неделима част от тялото им. Движат се доста бързо и просто е приятно

да ги гледаш — все едно че са циркови артисти на велосипед с едно колело. Имат развита наука, особено ги увлича астрономията. Изследването на звездите е толкова широко разпространено, че всеки минувач, бил той стар или млад, не се разделя никога с подръчния си телескоп. Там най-популярни са слънчевите часовници и да извадиш от джоба си на обществено място своя механичен часовник на тази планета се смята за неморална постъпка. Спомням си, като бях за първи път там, присъствувах на банкет в чест на стария Маратилитец, техният прочут астроном. От дума на дума стигнахме до някакъв астрономически проблем. Професорът ми възразяваше, дискусиата ставаше все по-остра, старецът ме изпепеляваше с поглед и май малко оставаше да избухне. Ненадейно той скочи и хукна извън залата. Върна се след пет минути. Седна до мен кротък, усмихнат, спокоен като детенце. Бях заинтригуван и по-късно попитах един процит на какво се дължеше тази чудодейна промяна в настроението на професора. Той ми обясни:

— Как така, ти не знаеш ли? Професорът е използвал беснилнята.

— Какво е това?

Специално съоръжение, чието наименование произхожда от думата „беснея“. Когато индивидът е сърдит или ядосан някому, той влиза в неголяма кабина, тапицирана с корк, и там излива на воля чувствата си.

При сегашното си кацане на Процития още от въздуха видях по улиците тълпи; разнасяха се радостни викове, някои процити размахваха разноцветни лампиони. Оставих на механиците от летището да наглеждат моята ракета и се отправих към града. Там научих, че жителите му празнуват откриването на нова звезда, появила се на небосвода миналата нощ. Нещо ме накара да се позамисля, а когато Маратилитец ме поздрави най-сърдечно и ме покани да погледна през мощния му рефрактометър, стигаше ми да допра око до обектива, за да разбере коя беше мнимата звезда — моето носещо се из Космоса фенерче. Вместо да кажа на процитите истината, рекох, донякъде лекомислено, да се позабавлявам в ролята на по-добър астроном от тях. Пресметнах набързо на ум за колко време ще стигне батерията на фенерчето и обявих на събралите се, че новата звезда ще свети ярко още шест часа, а после ще смени последователно цвета си

на жълт и червен, след което ще угасне завинаги. Никой не повярва на предсказанието ми, а Маратилитец с присъщата му избухливост заяви, че ако аз се окажа прав, той е готов да изяде собствената си брада.

Блясъкът на звездата започна да отслабва в предвиденото от мен време. Вечерта отидох в обсерваторията, където сварих група загрижени асистенти. Те ми обясниха, че гордостта на Маратилитец е дълбоко засегната и той се е затворил в кабинета си, за да изпълни така прибързано даденото обещание. Разтревожих се да не би това да навреди на здравето му и се опитах да му поговоря през вратата; напразни усилия. Сложих ухо до ключалката — чувах се звуци, които потвърждаваха думите на асистентите. Напълно объркан, написах писмо, в което му обясних всичко и го връчих на асистентите с молба да го предадат на професора непосредствено след като отлетя от планетата, и с все сили хукнах към летището. Принуден бях да постъпя така — нищо не ми гарантираше, че професорът ще успее да използва беснилнята преди разговора си с мен.

Напуснах Процития в един часа през нощта така прибързано, че съвсем забравих за горивото. На някакви си милион километра от планетата резервоарът се изпразни и изпаднах в положението на космически корабокрушенец, чийто кораб се рее безпомощно във вакуума. Оставах само три дни до срещата ми с Тарантога.

През прозореца виждах великолепно Церулея, сияеща на едва триста милиона километра, но можех само да я гледам с безсилна ярост. Ето как понякога незначителни поводи довеждат до сериозни последствия!

Някъде след около час видях пред себе си бавно нарастваща планета; корабът се поддаде пасивно на нейното привличане, после полетя надолу все по-бързо и най-накрая се понесе като падащ камък. Реших да приема нещата откъм добрата им страна и седнах зад управлението. Планетата беше доста малка, с пустинна повърхност, но изглеждаше уютна. Открих оазиси с вулканично отопление и течаща вода. Вулканите бяха много, а кратерите им непрекъснато изригваха огън и стълбове дим. Летях вече в атмосферата и маневрирах, доколкото можех, но така само отдалечавах мига на неизбежното падане. И както си прелитах над групички вулкани, ме осени нова мисъл; светкавично я прецених, след което взех отчаяно решение — насочих носа на ракетата право надолу в зеещата челюст на най-

големия вулкан. В последното мигновение, когато а-а да ме погълне разжарената му паст, обърнах с ловка маневра ракетата с носа нагоре и така се потопих в бездънната клокочеща лава.

Рискът беше голям, но нямах друг изход. Разчитах на това, че вулканът ще реагира с внезапно избухване на резкия удар, който му нанесе ракетата. Не се излъгах. Последва такъв грохот, та чак стените затрещяха и аз излетях в небето сред дълъг цели мили стълб от огън, лава, пепел и дим. Насочих ракетата на курс право към Церулея — резултатът беше великолепен!

Достигнах планетата след три дни, като закъснях за срещата само с двайсет минути. Обаче не заварих Тарантога — той беше отлетял. Чакаше ме писмо „до поискване“.

„Скъпи колега, принуден съм да замина незабавно, затова ви предлагам да се срещнем направо в дълбините на още неизследвания район; тъй като тамошните звезди не са наименовани, давам ви ориентири; ще полетите направо, след синьото слънце ще свиете наляво, а след следващото, оранжевото — надясно; там ще видите четири планети — е, на третата, броено отляво, ще се срещнем. Чакам ви!

Ваш предан Тарантога“

Заредих с гориво и призори стартирах. Пътят ми отне едва една седмица, а като навлязох в непознатите области, нямах проблеми с откриването на интересуващите ме звезди. Следвайки точно указанията на професора, рано сутринта на осмия ден съзрях планетата, за която ми беше писал той. Масивното кълбо беше покрито с космат зелен килим — гигантски тропически джунгли. Малко се постъписах пред този пейзаж, нямаше да бъде лесно да откроя тук Тарантога, но разчитах на неговата изобретателност. Носех се право към планетата и в единнасет преди обяд забелязах на северното ѝ полукукло някои неясни очертания. Сърцето ми замря.

Винаги съм говорил на младите, неопитни астронавти: „Не вярвайте на бабини деветини, дето уж някой се доближил до планетата и прочел името ѝ, това са най-обикновени космически анекдоти.“ Само

че този път целият ми досегашен опит ми изневери: на фона на зелените борови гори ясно се четеше:

„Не можех да чакам. Среща на следващата планета.
Тарантога“

Буквите бяха с километрични размери, иначе в никакъв случаи не бих ги забелязал. Разкъсван от изненада и любопитство, снижих полета, за да разбера как професорът беше изписал това огромно съобщение. Оказа се, че очертанията на буквите са в същност просеки от повалени и натрошени дървета, открояващи се отчетливо от незасегнатите гори наоколо.

Без да съм разрешил загадката, се понесох съгласно инструкциите към следващата населена и цивилизована планета. Привечер кацнах. Напразно разпитвах за Тарантога в космодрума. И този път вместо него ме очакваше писмо.

„Скъпи колега, поднасям ви най-горещи извинения, но поради нетърпящ отлагане семеен въпрос ми се налага да се завърна незабавно у дома. За да понамаля вашето разочарование, оставям в бюрото на космодрума един пакет, който, надявам се, ще бъдете така любезен да приемете; той съдържа плодовете на моите последни изследвания. Вероятно ще ви бъде интересно да узнаете по какъв начин изписах на предишната планета съобщението за вас. Много просто. Тази планета преживява период, отговарящ на каменовъгления период на Земята. Населяват я гигантски гущери, включително и ужасните атлантозаври, дълги четирийсет метра. Кацнах на планетата, промъкнах се до едно голямо стадо атлантозаври и започнах да ги дразня, докато те не се нахвърлиха върху мен. Побягнах бързо през гората, като изчислявах трасето на моето бягство да очертава необходимите букви. Стадото се носеше вихрено след мен и поваляше всичко по пътя си. Така се получи широка

осемдесет метра просека. Повтарям, всичко беше много просто, но донякъде уморително — наложи се да пробягам повече от 30 километра, и то доста бързо.

Искрено съжалявам, че и този път не се запознахме лично; стискам мъжествената ви десница и се прекланям пред вашите достойнства и смелост.

Тарантога

П.П. Горещо ви съветвам да отидете довечера в града на концерт — чудесен е.“

Взех оставения за мен пакет, наредих да го отнесат в хотела, а аз тръгнах към града. Изглеждаше доста интересен. Тази планета се върти около оста си с такава скорост, че денонощията се сменят през един час. В резултат възниква центробежна сила, от която свободно висящият отвес не е перпендикулярен на повърхността, както е на Земята, а образува с нея ъгъл 45 градуса. Всички къщи, кули, стени, изобщо всички сгради, са наклонени спрямо повърхността на терена под ъгъл 45 градуса, което за погледа на човека е твърде странно. Къщите от едната страна на улицата като че ли лягат „по гръб“, а онези от другата страна, напротив, се навеждат и висят над уличното платно. За да не падат, жителите на планетата имат вследствие на естественото приспособяване един по-къс и един по-дълъг крак, а в случая с човек се налага той да сгъва непрекъснато единия си крак, което след време става и досадно и уморително. Вървах толкова бавно, че стигнах до концертната зала, когато вече затваряха вратите. Побързах да си купя билет и изтичах вътре.

Едва що седнах и диригентът почука с палката си. Настъпи тишина. Членовете на оркестъра замърдаха енергично, свирейки на непознати за мен инструменти — приличаха на туби с пробити дупчици като на лейки; диригентът ту вдигаше емоционално предните си крайници, ту ги разперваше, сякаш нареждаше да се свири „пиано“. Но аз бях все по-удивен, понеже не чувах и най-слаб звук. Дискретно поглеждах наоколо — по лицата на съседите ми беше изписан екстаз; все по-объркан и обезпокоен, скришом се опитах да си отпуша ушите. Без ефект. Реших, че съм си загубил слуха и лекичко чукнах нокът о нокът, но този звук чух ясно. И така, просто без да знам какво да си

мисля, стъписан от проявите на всеобщо естетическо задоволство, изчаках края на творбата. Разнесоха се бурни аплодисменти. Диригентът се поклони и пак почука с палката; музикантите пристъпиха към следващата част на симфонията. Всички около мен бяха във възторг; мнозина подсмърчаха шумно — вероятно от силно вълнение. Настъпи и бурният финал, за който можех да съдя само по резките движения на диригента и едрите капки пот, стичащи се по лицата на музикантите. Пак избухнаха аплодисменти. Съседът ми сподели с мен възхищението си от симфонията и изпълнителите. Отговорих му едно към гъотере и, окончателно объркан, се измъкнах на улицата.

Бях се отдалечил на петнайсетина крачки, когато нещо ме накара да погледна към фасадата на сградата. И тя като другите беше наклонена под остър ъгъл към улицата; на фронтонa се виждаше голям надпис: „Градска олфактория“, а по-долу бяха разлепени афишите за концерта. Прочетох:

ОДОНТРОН

МУСКУСНА СИМФОНИЯ

I. PRELUDIUM ODORATUM

II. ALLEGRO AROMATOSO

III. ANDANTE OLENS

ДИРИЖИРА

ГАСТРОЛИРАЩИЯТ ПРОСЛАВЕН НОСИСТ

ХРАНТР

Ядосах се, изругах, обърнах се и побързах да се прибера в хотела. Не винях Тарантога, дете не успях да получа естетическа

наслада — откъде можеше да знае той за хремата, която хванах на Сателина и която ме мъчеше до днес.

Като компенсация за разочарованието веднага разопаковах пакета. В него намерих звуков киноапарат, една ролка с филм и писмо със следното съдържание:

„Скъпи мой колега!

Вероятно си спомняте нашия разговор по телефона, когато вие бяхте в Малката, а аз в Голямата мечка. Тогава ви казах за предположенията си, че при високите температури на горещите, полутечни планети живеят разумни същества, както и за намеренията си да пристъпя към изследвания в тази област. Вие благоволихте да изразите съмнение в успеха на подобно начинание. Ето, сега доказателствата са сред вас. Аз избрах една огнена планета и се приближих до нея на възможно най-малко разстояние, след което спуснах на дълъг азбестов шнур огнеупорния киноапарат и микрофон; така можах да направя много интересни снимки. Позволявам си да приложа към писмото част от тях. Ваш предан Тарантога“

Дотолкова изгарях от любознателност, че щом прочетох писмото, поставих филма в апарата, закачих на вратата чаршафа от леглото, угасих светлината и включих прожекционния апарат. На импровизирания екран затрептяха разноцветни петна, разнесоха се хрипкави звуци и сякаш пукането на цепеници в огнище, след което образът се изостри.

Слънцето се спускаше зад хоризонта. Повърхността на океана се вълнуваше, тук-там по нея пробягваха деликатни сини пламъчета. Огнените облаци посивяваха, мракът ставаше все по-гъст. Появиха се първите бледи звезди. Уморен от работата си през деня, младият Кралош излезе от своя тшпион, за да се наслади на вечерната си разходка. Не бързаше за никъде, движеше ритмично скриплете си и с наслада вдишваше свежите, ароматни кълба горещ амоняк. Наближи някой, почти невидим в сгъстяващата се тъмнина. Кралош напрегна слух, но позна своя приятел, едва когато той застана до него.

— Каква чудесна вечер, нали? — каза Кралош.

Приятелят му пристъпи от ходун на ходун, подаде се наполовина от огъня и отвърна:

— Да, наистина. Знаеш ли, реколтата от нишадър тази година е просто невероятна!

— О, да, добивите се очертават особено перспективни.

Кралош се залюля лениво, обърна се по корем и облеци всичките си зренки в звездите над тях. След миг започна:

— Знаеш ли, скъпи мой, колкото пъти се заглеждам в нощното небе, ей така, както сега, винаги ме обзема увереността, че там, далече, има други светове, приличащи на нашия, и че там също живеят разумни същества...

— Кой говори тук за разума? — разнесе се досами приятелите.

Двамата младежи обърнаха гръб към мястото, откъдето се чу гласът, за да познаят кой идва. Видяха чворестата, но все още яка фигура на Фламент. Достопочтеният учен се приближи с величествена походка, а бъдещото му потомство, досущ като гроздове, вече набъбваше и пускаше първите си кълнове на мощните му рамене.

— Аз... аз говорех за разумните същества, населяващи другите светове... — почтително вдигна тлустите в знак на приветствие Кралош.

— Значи така, Кралош говори за разумни същества от други светове? — започна ученият. — Я го вижте! От други светове!!! Ах, този Кралош, този Кралош! Какви ги измисляш, младежо? Фантазии, фантазии, а? Разбира се... похвално е... в прекрасна вечер като тази... може... Но май здравата захладня, не мислите ли?

— Не — в един глас се обадиха младежите.

— Да, да, естествено, младият огън си е нещо друго. А все пак сега е само осемстотин и шейсет градуса; трябваше да си взема наметката с двойна лава. Какво да се прави, старост — нерадост. Значи, ти твърдиш — обърна се той заднешком към Кралош, — че на другите светове има разумни същества? И какви са тези същества според теб?

— Какви са, не се знае точно — предпазливо проговори младежът. — Аз мисля, че са различни. Дори на по-хладните планети биха могли да възникнат живи същества от веществото, наречено белтък.

— От кого си чул това? — ядосано викна Фламент.

— От Имплуз. Онзи млад студент по биохимия, който...

— По-точно казано — онзи млад глупак! — възкликна още по-рязко Фламент. — Живот от белтък?! Живи същества от белтък? Не те ли е срам да дрънкаш такива глупости пред своя учител?! Ето плодовете на невежеството и арогантността, които така застрашително

се ширят днес! Ти знаеш ли какво би трябвало да се направи с твоя Имплуз? Да го напръскат с вода, ето какво!

Приятелят на Кралош си позволи да се намеси плахо:

— Но, почтени Фламент, защо искаш да накажеш Имплуз толкова сурово? И не можеш ли ти да ни кажеш как може би изглеждат съществата на другите планети? Защо например те да не притежават вертикално тяло и да не се придвижват на така наречените крака?

— Кой ти е казал това?

Уплашен, Кралош мълчеше.

— Имплуз... — прошепна приятелят му.

— Ама оставете ме най-сетне на мира с вашия Имплуз и неговите фантасмагории! — избухна ученият. — Крака! Само това липсваше! Сякаш още преди двайсет и пет Пламъка аз не доказах математически, че всяко двуного същество, поставено изправено, тутакси ще се преобърне! Изготвих дори съответния модел и чертежи, но какво ли знаете вие за тези неща, мързеливци? Как изглеждат разумните същества от другите светове ли? Няма да ти кажа, помисли сам, научи се да разсъждаваш. Първо, те трябва да имат органи за усвояване на амонияка, не съм ли прав? Кое устройство ще върши това по-добре от скриплете? Освен това нали трябва да се движат в умерено гъста и умерено топла среда — като нашата? Трябва или не? А, виждаш ли? Могат ли да вършат това другояче, освен с ходунки? Аналогично ще се формират и сетивните им органи — зренки, лусхини и клуствици. Те трябва да приличат на нас, петорняците, и по строежа на тялото, и по начина си на живот изобщо. Известно е, че петорката е основна клетка на нашия семеен живот — я се опитай да пофантазираш, развихри въображението си колкото искаш... Гарантирам ти пълен неуспех! Сами знаете, че за да се създаде семейство, е необходимо да се свържат Дада, Гага, Мама, Фафа и Хаха. Напразни са всички взаимни симпатии, напразни са плановете и мечтите, ако отсъствува дори само представителят на един от петте пола! За съжаление, и това се случва понякога в живота, такава ситуация наричаме драма на четворката или нещастна любов... Да, както виждаш, ако се разсъждава без предубеждение, опирайки се само на строго научните факти, ако се използва прецизен логически апарат, ако се мисли хладнокръвно и обективно, стигаме до неопровержимия

извод, че всяко разумно същество трябва да прилича на петорняците...
Да. Е, младежи, надявам се, че ви убедих?

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
6/1984 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.